ئەريـــك فـــرۆم و قارەمـــانە تەنياكان!.. ڕزگار عومەر

ڕەنگە كەم كەس هەبووبێت وەك "ئێريك فرۆم" تێبيـنى هەبووبێت لەسەر مەيلى مر□ق ب□ خۆگونجاندن لەگەڵ "زۆرينە" لە ترسى ئاقيبەت و سزاى گۆشەگيرى، فرۆم جەخت لەسەر ئەو ميكانيزمە كۆمەڵايەتيە بنەڕەتيانە دەكاتەوە كە ڕەفتارى مرۆڤەكان لە قال□ب دەدەن.

لە ئەمڕۆدا ئـــازايەتيى دەوێـــت بۆ ئەوەى جيـــاواز لە "مەڕەكـــان" بوەستيت و تەحەداى نۆرمە باوەكـــان بكەيـــت و ڕاســـ□وخۆ بەرامبەر دەسەڵاتى كۆمەڵايەتى و سياسى قسە بكەيت، بەتايبەتى كاتێك كە ئەو كارە ببێتە مايەى دوورخستنەوە و لاتەريك كردنت. ئەم تاكە كەسانەى كە فرۆم وەك پال□□وانى ڕاستەقينەى مرۆڤايەتى دەيانناسێنێت، ڕۆڵێكى چارەنووسساز دەگێڕن لە بزوێنەرى پێشكەوتنى كۆمەڵگادا.

لە جيهانى ئەمڕۆدا كە قەيرانە كۆمەڵايەتى و سياسى و ژينگەييەكان زۆرن، پێويسـتى بەم جۆرە پال□□وانـــانە- خاوەنـــدارێتى كاريزمـــاى كۆمەڵايەتى و تواناى ئيلهامبەخشين بۆ گۆڕانكارى- لە جاران زۆر بەپەلەترو پێويسترە.

بوێرى وەستان بە تەنيا سيفەتێكى دەگمەن و سەرنجڕاكێشە. لە ڕووى مێژووييەوە كەسايەتييەكانى وەك سۆكرات و گاليلۆ و نيلسۆن ماندێلا نموونەى ئەم ئازايەتييەن. بەدواداچوونى بێوچانى سۆكرات بۆ ڕاستى، سەرەڕاى ئەوەى ڕووبەڕووى ئيدانەكردن و دواجار مردن بـووەوە، بنەماى بيرى فەلسەفى ڕۆژئاوايى دانا. سەرپێچيكردنى گاليلۆ لە پرەنسيبى سێنتەرى كەنيسەى كاسۆليكى تێگەيشتنى زانستى بەرەو پێش برد.

ئەم تاكانە تايبەتمەندييەكى هاوبەشيان هەبوو: پابەندبوونێكى بێ چەواشەكارى بە بنەماكانيانى باەوڕو حەقيقەت خوازى، بەبێ گوێدانە باجەكەى. ئامادەيى ئەوان بۆ بەرگەگرتنى گۆشەگيرى و تەنانەت تەريك كردنى زۆرە ملێ و ئەشكەنجەى جەستەيى و دەروونى، تيشك دەخاتە سەر هێزى قووڵى ناوەوەيان و باوەڕى ئەوان بە دۆزى خۆيان. ئەوان نەك بۆ قـــازانجى كەســـى بەڵكــو بۆ چاكەى گەورەتـــر مامەڵەيـــان دەكـــرد، ئامانجيان ڕۆشنكردنەوەى ڕاستى و دادپەروەرى بوو بۆ هەمووان.

لە كۆمەڵگەى هاوچەرخدا پێويستييەكى زۆر بە "پال□□وانى نوێ" هەيە كە خـــاوەنى ئەم جۆرە كاريزمـــا و بـــوێرييە كۆمەڵـــايەتييە بـــن. تەح□دياتى مۆدێرن- وەك گۆڕانى كەشوهەوا، نايەكسانى سيستەمى و گەندەڵى سياسى- پێويستيان بە دەنگێك هەيە كە بتوانێت ڕاى گشتى

هان بدات و ئیلهامبەخش بێت بۆ کردەوەی بەکۆمەڵ.
گرێتا تونبێرگ، مەلالە یوسفزای و دکتۆر ئەنتۆنی فاوچی نموونەی کەسایەتییە هاوچەرخەکانن کە هەنگاویان ناوە بۆ ئەم ڕۆڵە، سەکۆکانیان بەکاردەهێنن بۆ داکۆکیکردن لە گۆڕانکاری سەرەڕای ئەوەی ڕووبەڕووی دژایەتییەکی زۆر بوونەتەوە.
“کاریزمای کۆمەڵایەتی” لە دروستکردنی “پاڵەوانی مێژوویدا” گرینگە کە بتوانێت گۆڕانکاری بەسەردا بهێنێت. تاکە کاریزماتیکەکان خاوەنی توانای پەیوەندیکردنن لەگەڵ مرۆڤەکان، خستنەڕووی دیدگایەکی زۆرەملە و ئیلهامبەخشین بە ئەوانی دیکە بۆ ئەوەی بچنە ناو دەزی خەیانەوە. ئەم توانایە بە کۆکردنەوە و یەکخستنی خەڵک لە چارەسەرکردنی کێشە ئاڵۆزەکانی کۆمەڵگەی مۆدێرن، شتێکی بنەڕەتییەو چیتر کاتی ئەوە نەماوە بە دوودڵیەوە لەم پرسە بڕوانین.

چاندنی ئەم جۆرە پاڵەوانانە بریتییە لە پەروەردەکردنی ئەو ژینگەیانەی کە بیرکردنەوە و تاکەکی سەربەخۆ بەهایان پێدەدرێت نەک سەرکوت بکرێن. دامەزراوە پەروەردەییەکان، پلاتفۆرمە میدیاییەکان و ڕێکخراوە مەدەنییەکان دەبێ “پاڵەوانی بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە” بن، هانی دیدگای جۆراوجۆر بدەن و پاڵپشت بن بۆ ئەوانەی کە تەحەدای دۆخی ئێستا دەکەن.
ئەو پاڵەوانانەی کە دەوێرن جیا لە مەڕەکان بوەستن و ڕاستی بە دەسەڵات قسە بکەن، بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگا زۆر گرنگن. لە سەردەمێکدا کە زۆرجار هاندەری یەکسانیبوون و ناکۆکی دەتوانێت مەترسیدار بێت، بوێری ئەم تاکانە هێندەی تر گرنگتر دەبێت.
فرۆم پێشنیار دەکات” بەبێ ئەو جۆرە پاڵەوانانە” مرۆڤایەتی چەقبەستوو دەبوو، بێبەش بوو لەو داهێنان و ڕوونییە ئەخلاقییەی کە پێویستە بۆ پێشکەوتن.
کۆمەڵگا بە داننان و پشتگیریکردن لە سەرهەڵدانی سەرکردە کاریزماتیکییە نوێیەکان، دەتوانێت ئەو گۆڕانکارییە پەروەردە بکات کە پێویستە بۆ چارەسەرکردنی ئاستەنگە زەقەکانی ئەمڕۆ و بنیاتنانی داهاتوویەکی دادپەروەرتر و بەردەوامتر.

ڕزگار عومەر